

MAGYAR PÆDAGOGIAI TÁRSASÁG.

A XVIII-dik nagygyűlés lefolyása 1910. jan. 22-én.

Jelen vannak: dr. *Fináczy Ernő* elnöklése mellett *Beke Manó*, *Békefi Remig*, *Bozóky Endre*, *Böngérfi János*, *Bartoniék Géza*, *Császár Elemér*, *Demečzky Mihály*, *Ember Sándor*, *Erdődi Béla*, *Frank Antal*, *Friml Aladár*, *Gorzó Dénes*, *Geöcze Sarolta*, *Gyulai Ágost*, *Heinrich Gusztáv*, *Hegedüs István*, *Ispánovics Sándor*, *Imre Sándor*, *Kemény Ferenc*, *Korniss Gyula*, *Kovács János*, *Kovács Alajos*, *Katona Lajos*, *Katonáné Thuranszky Irén*, *Láng Nándor*, *Magyar Gábor*, *Málnai Mihály*, *Medvečzky Frigyes*, *Nagy Zsigmond*, *Négyesy László*, *Neterda Modeszt*, *Pauler Ákos*, *Pruzsinszky János*, *Radó Vilmos*, *Révész Géza*, *Rombater Emil*, *Somogyi Géza*, *Schack Béla*, *Sretvizer Lajos*, *Sebestyén Gyula*, *Sebestyénné Stetina Ilona*, *Szemere Sándor*, *Szuppán Vilmos*, *Székely György*, *Sziklás Adolf*, *Tárnok Károly*, *Tóth Kurucz János*, *Quint József*, *Váγγελ Jenő*, *Vári Rezső*, *Weszely Ödön*, *Waldapfel János*, *Zsengeri Samu*, *Trájtler Károly*, utóbbi mint jegyző. Ezekon kívül nagy számban vendégek. Kimentette távollaradását *Berzeviczy Albert*, v. b. t. t., a M. Tud. Akadémia elnöke, a Társaság tiszteleti tagja.

I. *Fináczy Ernő* dr. a nagygyűlést *Az iskola feladata az erkölcsi nevelésben* című beszéddel nyíftja meg, melyet e füzet élén közlünk.

A megnyító beszédet a Társaság lelkes éljenzéssel és tapsal fogadta.

II. *Gyulai Ágost* dr. titkár a következő évi jelentést olvassa föl.

Tisztelt Társaság!

Kötelességszerűleg végigtekintvén társasági életünk letűnt XVIII. esztendejének történetén, mintegy Társaságunk lelkiismeretét képviselem, midőn vizsgáló szemmel, elfogulatlanul kívánom megállapítani, vajjon miképen felelt meg Társaságunk az elmúlt esztendőben hivatásának az azoknak a mindinkább fokozódó követelményeknek, melyeket a tudományos élet a hasonló tudós egyesületekkel szemben támaszt.

Magunk megítélésében mindig magas szempontokat, szigorú mértéket kell alkalmaznunk, ha munkánk komolyságát biztosítani

óhajtjuk s azért talán nem szerénytelenség Társaságunk magasabb hivatásában hinnünk, melyet neki azok az intenciók biztosítanak, miknek létrejöttét köszönheti. Midőn Társaságunk alapítói, kiknek egy része már csak nemes emlékében él, 19 évvel ezelőtt a pædagogianak és segéd tudományainak magyar nyelven művelését, a hazai közoktatás-ügy egész körében felmerülő elvi kérdéseknek tudományos jellegű tárgyalását, a pædagogia multjának kutatását, a pædagogiai elvek népszerűsítését és terjesztését tűzték ki az új tudós egyesület céljául, midőn a rendes tagokat a hazai közoktatásügy, a magyar pædagogiai irodalom kiválóbb munkásai, mindennemű tanintézetnek és a közoktatásügyi adminisztráció minden ágának képviselői közül jelölték ki, akkor a Társaság munkásait egyaránt utalták az elméletek ideális világába s a gyakorlat reális műhelyébe. Egyúttal azonban a magyar pædagogiai élet centrumába állították a Társaságot, mintegy örökké éber érző szerv gyanánt, melynek meg kell találania s meg kell tartania a kapcsolatot a nevelés- és tanításügy minden tényezőjével, ezen magasztos célú törekvések minden jelenségével, hogy másrészt mintegy a szív szerepét játszva az egész magyar pædagogiai szervezet vérkeringését szabályozza.

Ha Társaságunkat ilyen módon nem tekintjük egyszerűen a számos tanügyi egyesületek egyikének, mely a magyar tanügy valamelyik részletét gondozza, hanem mintegy a magyar pædagogiai élet tudományos alapon álló szabályozó műszerének, akkor bizonyos, hogy munkásságának a sokoldalú érdeklődés szférájában kell mozognia; akkor meg kell látsania működésén, hogy az aktuális pædagogiai kérdésekkel való kapcsolat s a nevelői gondolkodás becses eredményeihez s nemes tradícióihoz való ragaszkodás nemcsak hogy szépen megférnek, de valóban folyton-folyvást össze is kerülnek egymással a Társaság munkásságában.

Ebből a szempontból tekintve a magyar pædagogiai világ dolgait, lehetetlen bele nem illeszteniünk Társaságunk elmúlt évi életébe azokat a fontosabb eseményeket és mozgalmakat, melyek a magyar tanítás és nevelés munkásait az 1909. évhen foglalkoztatták, annál inkább minthogy azok legtöbbször Társaságunk szelleméből fakadt gondolatokat láttunk érvényesülni többnyire tagtársaink buzgó munkássága folytán s annál inkább, minthogy e mozgalmakban való közvetlen vagy közvetett részvételünk biztató jelöl szolgálhat a Társaság említett magasabb rendeltetéséhez való közeledésnek.

Így éled föl emlékezetünkben a Magyar Gazdaszövetség által a Magyar Társadalomtudományi Társaság segítségével 1909 tavaszán rendezett értékes szociológiai tanfolyamnak képe, mely a falusi nép szociális tájékoztatását tűzvéni ki célul s ennek közvetítő eszközéül

a tanítóképzõintézetek tanári karának ezirányú kiképzését látván legalkalmasabbnak, programjába néhány szociális neveléstudományi kérdés tisztázását is fölvette s alkalmat adott — Társaságunk büszkeségére — úgy népoktatási alelnökünknek, mint más két tagtársunknak e nemzetfejlesztõ munkában való részvételre. Nem lehet ez intézmény jelentõsége mellett szóltanul elmeennünk s midõn az imént eltávozott tanügyi kormányunk egyik jeles alkotásának emlékét idézzük föl benne, egyúttal nem tagadhatjuk meg magunktól azt az örömet sem, hogy e tanfolyamban nyilvánuló pædagogiai törekvéseknek tûzhelyét Társaságunkban ne lássuk s ne jelezzük e tanfolyamnak némi összefüggését a Társaságunkban egyik rendes tagunk részérõl nem sokkal elõbb elhangzott rokontárgyú fölolvassal.

Örömmel tölthet el bennünket az is, hogy a Magyar Társadalomtudományi Társaság nemrég megindult szabad iskolájának a kor szellemének megfelelő programjában is elõkelõ helyet foglalt el a szociális nevelés kérdése s e nemzeti gondolatoknak a nagyközönség elõtt való hivatott tolmácsolóját is rendes tagtársaink körében találták meg a nevezett szabad iskola ügyének intézõi. Megállapíthatjuk tehát, hogy Társaságunk e nagyjelentõségû iniciatívától sem maradt teljesen idegen.

S ha ilyen módon megkeressük Társaságunk kapcsolatait a magyar pædagogiai élet aktuális jelenségeivel, nem szabad megfeledkeznünk a matematikai tanításnak az Országos Középiskolai Tanár egyesület által megindított reformozgalmáról sem, mely mind nagyobb hullámokat vetve midõn egyrészt európai tanításügyi eszmékkel való közösségünk bizonyítékául szolgált, másrészt szintén nem tagadhatta meg a Társaságunkban élõ eszmékkel való rokonságát, minthogy nemcsak Társaságunk néhány rendes és külsõ tagjának vezérlete alatt indult meg, hanem ugyanezek által folyóiratunkban s felolvasó-asztalunknál is foglalkoztatott bennünket.

Alkalma nyílt továbbá Társaságunknak arra is, hogy az alapszabályainkban körülírt célnak megfelelően az eddig említettekén kívül is nem egy pædagogiai napi kérdés tárgyalásában részt vegyen, midõn a londoni magyar kulturális kiállítás tanulságai, a természettudományi oktatás reformtörekvései, az erkölcsi nevelés mint magyar nemzeti probléma egymás után elõkerültek Társaságunk tárgyalásában s bizonyára termékenyítõleg, gondolatébresztõleg hatottak fölolvassó-üléseink látogatóira.

Társaságunk elmúlt évi s nem is egészen keretén kívül létrejött sikerei közé kell továbbá számítanunk az 1909. év magyar pædagogiai irodalmának egy-két jeles termékét, melyek Társaságunk néhány kiváló tagjának tudós munkássága folytán gyarapították a magyar pædagogiai

tudomány komolyságát és tekintélyét. Ezek közül a termékek közül leginkább büszkeséggel tölthetnek el bennünket neveléstudományunk mesterének, Társaságunk főiskolai alelnökének *Kármán Mórnak* «*Pædagogiai dolgozatai*», melyek hatalmas gyűjteményben megjelenve nemcsak élete munkáját foglalják magukban, hanem a pædagogiai gondolkodásnak egész rendszerét is föltárják előttünk; annál inkább büszkeséggel tölthetnek el e dolgozatok bennünket, mert európai hírnevű s a budapesti tudományegyetem által és éppen a legújban méltányolt szerzőjük Társaságunkat tisztelte meg azzal, hogy felolvasó-asztalunknál mutatta be őket legelőször.

Hasonló benső kötelék fűz bennünket egyik ifjabb, de érdekekben nem kevésbé öregbedő tagtársunknak *Imre Sándornak* feltűnést nem kereső módon, szokott szerénysége szerint zajtalanul megjelent munkájához, mely *A nevelés sorsa és a szociálizmus* címen egy felolvasó-asztalunknál elhangzott előadás kereteiből nőtt ki s így Társaságunktól szintén nem egészen idegenül a tárgyias nevelői gondolkodás érdekében az iskolai nevelés lehetőségéről s a szocialistáknak idevágó nézeteiről tájékoztatta a magyar közönséget s rendkívül sok értékes gondolatot vetvén föl, e téren bizonyára újabb értékes gondolatok szülőjévé lenni van hivatva.

Nem egészen Társaságunk érdeklődésének szféráin kívül esik, és midenesetre a már említett pædagogiai mozgalom eredményének tekinthető azon irodalmi munkálat is, mely *A középiskolai matematikai tanítás reformja* címen *Beke Manó* tagtársunk szerkesztésében az ezirányú magyar törekvéseket méltóan kapcsolja be az e tárgyról szóló s nagy arányokat öltő nemzetközi irodalomba, s mely újban Teubnernél németül is sajtó alatt lévén, pædagogiai érdeklődésünk jó hírnevét nemsokára külföldön is szolgálni fogja.

Szép eredményt várhatunk végül a Társaságunk egyik tagja, az Országos Tanszermúzeum lelkes elnöke, *Vámgel Jenő*, által megindított német nyelvű kis folyóirattól is, mely mindinkább nekilendülő Tanszermúzeumunknak és Országos Pædagogiai Könyvtárunknak és ezzel a magyar tanszerügynek fejleményeit az e tekintetben haladottabb külföld előtt negyedévenként ismertetvén, az ugyanazon értesítőhöz mellékelte s szintén ujonnan indult derék folyóirat-repertoriummal együtt a külföldi tanügyi köröknél bizonyára ékes szószólója lesz az ezirányú komoly magyar törekvéseknek.

Társaságunk az örvendetes kapcsolatainak regisztrálása után iassuk azonban tisztán szervezetének keretén belül végzett munkáját. Miképen felelt meg ez irányban kitűzött céljának s miképen használta föl a rendelkezésére álló eszközöket? Bármennyire szeretjük is tűzhelyünket, melyet a sors nekünk juttatott, legyünk elfogulatlanok

értékének megítélésében. Ha kizárólag Társaságunk saját munkájának fejlődését vesszük szemügyre s összevetjük más tudós egyesületek sorsának alakulásával, az előbb megrajzolt örvendetes képek mellett mégis fájdalommal kell megállapítanunk Társaságunk benső életében néhány kevésbé kedvező mozzanatot. Igaz, hogy más szaktudományokat művelő társaságok is úgy élnek állandó panasszal ajkukon, mint mi, — igaz, hogy a tudós egyesületek bizonyos mértékű közömbösségének okát is megtudjuk jelölni nemzedékünk tudós érdeklődésének a mindig szaporodó társaságok által való elforgácsolásában, mindamellett e most említett körülmények sem menthetik azt, hogy rendes tagjaink, kik nem fizető, hanem bizonyos tekintetben ünnepélyesebb formák közt, numerus clausus szerint választott tagjai Társaságunknak, — ha nem is mind, de legalább azoknak egy jó része — mintha némileg elvesztették volna az érintkezést Társulatunkkal. Ennek tulajdoníthatjuk, hogy felolvasó-üléseink, ha látogatottak is, — mert hiszen örömmel kell megemlítenem a nagyközönség s különösen a főiskolai ifjúság, helyesebben különböző fajú iskolák tanárjelöltjeinek érdeklődését — felolvasó-üléseink nem egyszer kénytelenek nélkülözni rendes tagtársaink egy részének jelenlétét; ennek tulajdoníthatjuk, hogy külső tagjaink száma lassabban szaporodik, mint ahogy az aránylag igen csekély tagdíj mellett várható volna.

Midőn kénytelen vagyok e sajnálatos körülményt fájdalommal fölemlíteni, egyúttal nem mulaszthatom el a t. Társaság figyelmét fölhívni arra, hogy az ezen a helyzeten való gondolkodásnak, a megjavítására való törekvésnek ideje mindenestre elkövetkezett, ha nem akarjuk kiejteni kezünkől a Társaságnak alapításakor hivatásul kijelölt vezető szerepet. Gondolkoznunk kell azon, vajjon pl. a pædagogiai irodalom némi irányítása, egy-két tudományos irodalmi vállalkozásnak, esetleg a Monumentáknak s a pædagogiai remekírók magyar könyvtárának megindítása vagy legalább előkészítése, talán fölolvasó-üléseinken sorozatos előadásoknak, esetleg vitatkozásoknak rendezése nem szolgálhatna-e sikeres eszközéül a fokozottabb haladásnak, a gyorsabb fejlődésnek, a pezsdülőbb életnek, a szélesebb körű érdeklődés felkeltésének.

Egészben vége azonban Társaságunk a ragaszkodásukat megőrző tagoknak segítségével sikeresen törekedett arra, hogy élete ne maradjon el az előbbi évek munkája mögött. Munkaprogramunk rendes szervei: gyűléseink, kiadványaink tanuságot tehetnek erről.

Üléseink, számszerint 1 nagygyűlés (rendkívül népes és előkelő közönséget összegyűjtő), 7 fölolvasó és 2 elnöki ülés eléggé változatos tárgysorral foglalkoztak. Fölolvasó-üléseink napirendjén

tudományos előadások szerepeltek, köztük 1 aktuális tárgyról szóló elnöki megnyitó, 1 emlékbeszéd, 8 nagyobb, többnyire egész ülést betöltő értekezés, 1 gyakorlati előadás és 2 fölolvasás nyomán keletkezett részletesebb vitatkozás. Egyéb üléseinken részben a Társaság ügyeire vonatkozó eszmecserék kerültek napirendre.

Fölolvasó-üléseink tárgyai részletesen a következők voltak:

Január 23-án: *Erödi Béla* előadása «A londoni magyar kulturális kiállításról és tanulságairól» és *Gyulai Ágost* emlékbeszébe *Kiss Áron*ról.

Február 20-án: *Kelemen Ignác* olvasott föl «Reformtörekvések a természettudományi oktatás terén» címen s előadásához beható vita is fűződött.

Március 20-án: *Somogyi Géza* ismertette «Az amerikai nevelés gyakorlati irányát» a Mosely-bizottság jelentése alapján, *Gábel Gyula* pedig engedelmet nyert írva-olvasási módszerének bemutatására.

Április 17-én: *Sebestyén Károly* tartott fölovasást «Iskolai klasszikusaink erkölcsnevelő értékéről», melyet vita követett.

Október 16-án: *Bozóky Endrének* székfoglalóját hallgatta meg Társaságunk, melynek tárgya a következő volt: «Elméleti szempontok a fizika tanításában».

November 20-án: *Geöcze Sarolta* értekezett «Az erkölcsi nevelés mint magyar nemzeti probléma» címen.

Végül

December 18-án: *Kármán Mór* mutatta be Pædagogiai Dolgozatainak gyűjteményét, ugyanezen ülésen *Goldziher Károly* «A matematika tanításának fokozatairól», *Ispánovits Sándor* pedig «Az északi népek pædagogiai slöjdjéről» értekezett.

Fölolvasó-üléseinket a nagyközönség rendszerint szorgalmasan látogatta.

Társaságunkat január hó 10-én tartott elnöki ülésén s január 23-iki nagygyűlésén még egy másnemű tárgy is foglalkoztatta, mely programmunk egyik ritkábban előkerülő pontjának felelt meg. Felolvasásra került a néhai György Aladár adományából kitűzött irodalmi pályázatról szóló bírálat, melynek értelmében Társaságunk nem adta ki a Brunswick Terézia életrajzára kitűzött pályadíját a beérkezett művek egyikének sem, hanem 1910. szeptember 1-éig terjedő határidővel a megnevezett tárgyra új pályázat hirdetését határozta el. Mindezekon kívül Társaságunk munkásságának legnevezetesebb részéről azonban folyóiratunk tanuskodik, mely az elmúlt évben terjedelmileg is fejlődött az előző évekhez képest, amennyiben a szokott 40 ív helyett majdnem 43 ívnyi terjedelemben jelent meg. Ahhoz, hogy folyóiratunk minőségben, tudományos értékét illetően

is emelkedjék, a szerkesztőnek szakértelme és kiváló buzgalma mellett tetemesen hozzájárult az elmúlt évben is az a körülmény, hogy az elnök úr meleg érdeklődéssel vett részt a folyóirat gondozásában.

Folyóiratunknak 1909-ben 42 munkatársa volt. Tartalmát a következőkben jellemezhetjük. Az önálló értekezések száma 13 volt, látszólag kicsiny szám, melynél azonban figyelembe kell vennünk, hogy köztük 9 nagyobb értekezés volt s kettő 3—3 közleményre, hét pedig 2—2 közleményre terjedt; a hazai irodalmi műveket tárgyaló nagyobb ismertetések száma 9 volt, melyhez 10 rövidebb könyvismertetés járult; folyóiratunk tartalmának igen értékes részéül tekinthetjük a külföldi pædagogiai irodalom jelesebb termékeiről szóló 18 nagyobb s 2 rövidebb könyvismertetést. Általában folyóiratunk néhány év óta megindult programjához híven gondosan ápolván tanulságos külföldi rovatait, az eddig említetteken kívül 34 nagyobb külföldi szakközlönynek tartalmát ismertette részletesen 187 kis közleményben és egy új rovatban *Külföldi szemle* címen sok becses külföldi pædagogiai aktualitást, mintegy 40 témát beszélt meg 8 közleményben. Ezenkívül folyóiratunk 22 pædagogiai jellegű magyar folyóiratról adott belföldi lapszemlét 2 nagyobb cikkben, továbbá 27 dolgozatot ismertetve, 3 hosszabb cikkben eléggé bő áttekintését közölte az 1908. évi pædagogiai programértekezéseknek s 1 terjedelmes közleményben az 1908. évi magyar pædagogiai irodalom teljes repertóriumát adta; volt továbbá folyóiratunkban 16 kisebb és 18 vegyes közlemény; ezenkívül az alapszabályok értelmében állandó rovatot tartott fenn a Társaság hivatalos közleményei számára. E rövid kis áttekintés adataink bizonyossága szerint tehát valóban és igen helyesen folyóiratunkban láthatjuk Társaságunk elmúlt évi működésének súlypontját.

A Magyar Pædagogiai Társaság 1909. évi életének egyik különösen öröndetes mozzanata volt új erőkkal, új tagokkal a szokottnál nagyobb mértékben való gyarapodása.

1909. évi nagygyűlésünk az előbbi két év folyamán szenvedett veszteségeit pótolni akarván, kellő körültekintés és megfontolás után betöltötte úgy a tisztikarban mint a rendes tagok sorában a megürült helyeket s egyhangú választás útján új tagokkal növelte, erősítette sorainkat. A Kiss Áron elhunytával megürült népoktatási alelnöki székre lelkesedéssel megválasztotta *Sebestyén Gyula* tanítóképzőintézeti szakfelügyelőt, a Társaságnak alapítása óta rendes tagját, a tudós tanférfiút és finom tollú író, akinek nem egy minőségben nagy része volt hazai tanügyünk fejlesztésében s aki a Magyar Pædagogiai Társaság ügyeivel mindig szeretettel foglalkozott.

Ugyanezen nagygyűlésen rendes tagtársaink lettek *dr. Ranschburg Pál* egyetemi magántanár a gyermekpszichológiának és a kísérleti

pædagogianak a külföldön is jól ismert kiváló művelője, «A gyermeki elme» című, már második kiadásban megjelent mű írója; *dr. Nárai-Szabó Sándor* kultuszminiszteri tanácsos, kinek a gyógypædagogia fellendítése körül szerzett érdemei közismeretek, aki a gyógypædagogiai intézmények anyagi és szellemi fejlesztését ügykörében minden tőle telhető módon előmozdította s a gyógypædagogiai hazai irodalmat is úgyszólván megteremtette; *dr. Bozókj Endre* az Orsz. Közoktatási Tanács titkári teendőivel megbízott középiskolai igazgató, ki hosszú és sikerekben gazdag pædagogiai munkásságra tekinthet vissza s aki folyóiratunkat is több terjedelmes és becses tanulmánnyal gazdagította; *dr. Gockler Lajos* kolozsvári kereskedelmi akadémiái tanár, a «La pædagogie de Herbart» című, Párisban 1905-ben megjelent s a külföldi szakajtó által elismerő bírálatban részesített könyv írója, a párisi egyetem doktora, a herbarti pædagogianak hazánkban ez idő szerint egyik legalaposabb ismerője; s végül *dr. Havass Gyula* nyugalmazott tanfelügyelő, népnevelésünk régi, kiváló munkása, a Goerth-féle «Tanítás művészete» című didaktikai mű magyar fordítója, a Magyar Pestalozzi című pædagogiai folyóirat volt szerkesztője.

Rendes tagsági minőségükben mindnyájukat ezúttal is szívesen üdvözli soraink között Társaságunk.

Az emberi élet váltógazdaságából kifolyólag azonban nem volt zavartalan a gyarapodásunkon érzett öröm sem. Minden örömet fájdalommal fizetünk meg e földön s Társaságunk elmúlt évi életéről szóló számadásomat ezúttal sem végezhetem veszteségek fölsorolása nélkül. Az 1909. év folyamán fájdalommal kellett ismét 2 tiszteleti s 3 rendes tagtársunk ravatalánál állanunk.

Az 1909. év folyamán elvesztette Társaságunk tiszteleti és alapító tagjai közül *Fehér Ipoly* valóságos belső titkos tanácsos, pannonhalmi főapátot, ki egykor mint tanár, igazgató és főigazgató, később mint a magyarországi iskolázás történetében ezer éves múlttal bíró jeles bencés tanítórendnek hosszú időn át feje, kötelességtudó nemes lénye szerint kiváló példájával, majd vezető szellemével nevelője volt újabb nemzedékek, köztük jeles tanári nemzedékek hosszú sorának. Mint tanügyi szervezeti kérdésekben, a külföldi iskolázás ismeretéből meríthető tanulásokban Trefort Ágost kitünő tanácsadója s e téren a magyar tanügyi irodalomnak szorgalmas munkása nagyrebecsült társunk volt 1894 óta, mint Társaságunk tiszteleti tagja, ki tartós tiszteletet s állandó emléket biztosított magának Társaságunk történetében.

1909-ben örökre eltávozott körünkől *Bartal Antal* nyugalmazott gyakorló főgimnáziumi igazgató is, Társaságunknak alapításától kezdve rendes, 1904 óta tiszteleti tagja, a magyar tanárság tiszteletre méltó

nesztora, a hazai klasszika-filológiának jeles művelője, ki ha Társaságunk közvetlen munkájában nem részesedett is s folyóiratunkat nem gyarapította is dolgozataival, a nemes példával, melyet működésével tanári nemzedékek egész sora előtt föltárt, a legkiválóbb hatású magyar nemzetnevelők sorába tartozott. Jóságos emléke sokáig fog élni a magyar középiskolai tanítás ügyének történetében.

Rendes tagjaink, illetőleg tisztviselőink sorából elvesztettük *dr. Gyulay Béla* polgári leányiskolai igazgatót, Társaságunknak alapításától fogva rendes tagját s 1895 óta pénztárnokát, ki a Társaság pénzügyei körül végzett 15 évi nehéz munka érdemein kívül mint folyóiratunknak régebben szorgalmas munkatársa s fölolvadó-üléseinknek is több ízben buzgó szereplője tudományos pædagogiai munkásságával is maradandó nevet biztosított magának Társaságunk évkönyveiben. Gyulay Bélával, ki régebben a tanügyi egyesületi életnek tevékeny munkása volt, ki az első női kereskedelmi tanfolyamot is szervezte, kit tudományos foglalkozásában különösen magyar neveléstörténeti és nőnevelési kérdések érdekeltek, a régebbi nemzedék egy értékes egyénisége hagyta el mindinkább megújuló körünket.

Elhúnyt továbbá rendes tagtársaink közül *dr. Gööz József* polgári leány- és női ipariskolai igazgató, Társaságunknak 1892 óta rendes tagja, ki majdnem 40 évi tanügyi pályáján különösen a népiskolák és polgári iskolák ügyei körül szerzett kiváló érdemeket s mindenkor tevékeny szellemével leginkább a tanügyi organizáció különböző kérdéseiben buzgólkodott. Gööz József azonban ezen munkálkodása mellett a tankönyvirodalomban s a szorosabban vett pædagogiai irodalomban is tevékenyen és sikeresen részt vett s mint számos pædagogiai folyóiratnak munkatársa, a polgári-iskolák szakközlönyének s a Néptanítók Lapjának hosszú ideig szerkesztője állandóan pædagogiai érdeklődések körében élt. Társaságunkat is több ízben fölkereste fölolvadásaiival és fölszólalásával, s körünkben legutóbb akkor hallotta szavát, mikor 6 évvel ezelőtt az írás és olvasás tanításának általa konstruált módszerét demonstrálta eleven és érdekes előadásban.

Elhalt végül rendes tagjaink sorából *Schneider István* a pécsi községi iskolák felügyelője is, Társaságunknak 1893 óta rendes tagja, ki — minthogy hivatali alkalmazása távol tartotta őt a fővárostól — Társaságunk benső életében részt ugyan nem vehetett, ki azonban mint a provinciális tanügyi sajtó érdemes munkása, a «Néptanoda» című nevelés- és oktatásügyi heti lapnak 1871 óta érdemes szerkesztője és kiadója, egyik kiváló kulturájú vidéki városunknak, Pécsnek, iskolaügyekben jeles tanácsadója, szellemileg hozzánk tartozott s Társaságunknak épen nem érdemtelen tagja volt.

Elhunyt tagjaink emlékezetét ez alkalommal kegyeletesen megújítván, indítványozom a t. nagygyűlésnek, iktassuk jegyzőkönyvbe az elmúlt évben elvesztett társaink elhunytá fölötti fájdalunkat.

Anyagi ügyeinkről, minthogy ezekről a Gyulay Béla elhunytá után ideiglenes pénztárnoksággal elnökileg megbízott társunk Bozóky Endre részletes jelentést terjeszt a t. nagygyűlés elé, nem szólok, csak annyit említék röviden, hogy — bár külső tagtársaink száma csak 625, ami a legközelebbi jövőben taggyűjtő akció megindítását teszi szükségessé; Társaságunk pénzügyei, különösen ideiglenes pénztárnokunk fáradságot nem ismerő, lankadatlan buzgólkodása s a tagdíjhátralékok behajtása körüli sikerei folytán, teljesen rendben vannak. Ebből kifolyólag indítványozom a t. nagygyűlésnek, fejezze ki különös köszönetét Bozóky Endre tagtársunknak, pénzügyeink ideiglenes vezetőjének eddig végzett munkásságáért.

Nem hagyhatjuk említés nélkül e pontnál, hogy alapítványaink összege is gyarapodott a lefolyt esztendőben Bozóky Endre és Gockler Lajos rendes tagtársaink 100—100 koronás adományai által, amiért nekik ezúton is köszönetet mondunk.

Nem szabad azonban felednünk, hogy Társaságunk jelenlegi anyagi ügyeinek előnyös voltát ezúttal is első sorban a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi miniszteriumnak köszönhetjük, mely anyagi biztonságunkat immár állandóvá lett évi 2000 koronányi nagylelkű államszegélyével lehetővé tette. Úgy hiszem, nem is kellene külön hangsúlyoznom e segélyösszegnek nemcsak anyagi, hanem erkölcsi jelentőségét is, s ha ez érzésünknek mégis kifejezést adok, ezzel egyben Társaságunk háliját is kívánom tolmácsolni. Indítványozom egyúttal, bizza meg a t. nagygyűlés az elnökségét, hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumnak ezen hathatós támogatásért, a M. Tud. Akadémiának pedig az akadémiai ülésteremnek felolvasó-üléseink számára való átengedéseért a Társaság köszönetét tolmácsolja.

Kérem a t. nagygyűlést, hogy a jelentésem folyamán előadott indítványokat elfogadni s jelentésemet tudomásul venni szíveskedjék.

Budapest, 1910. január 22-én.

Dr. Gyulai Ágost.

Az elnök a titkárnak gondosan szerkesztett, kimerítő jelentéseért köszönetet mondott. A közgyűlés a jelentést tudomásul vette s a benne foglalt indítványokat elfogadta.

III. *Zsengeri Sanna* a pénztárvizsgáló bizottság nevében jelenti, hogy az ideiglenes pénztáros számadásait, könyveit, okmányait megvizsgálta, s azt a legteljesebb rendben találta. Kéri a nagygyűlést, adja meg a pénztárosnak a fölmentvényt s egyúttal fejezze ki köszönetét a valóban nagy fáradsággal és sok munkával járó pénztár rendezéseért.

A nagygyűlés ilyen értelemben határoz.

IV. *Bozóky Endre* id. pénztáros bemutatja mult évi számadásait és a jövő évi költségvetési előirányzatot.

A Magyar Pædagogiai Társaság 1909. évi zárószámadása.

Bevétel.

	Kor. fill.
Készlet 1908-ról _ _ _ _ _	759 19
Hátralékokból _ _ _ _ _	1981 —
Folyó évi tagdíjakból _ _ _ _ _	1453 —
Előre fizetett tagdíjakból _ _ _ _ _	104 —
Alapítványok kamataiból _ _ _ _ _	194 72
Tiszteleti és rendes tagok adományaiból _ _ _ _ _	110 —
Segély a nm. vallás- és közokt. minisztertől _ _ _ _ _	2000 —
Régi holmik értékesítéséből _ _ _ _ _	2 40
Összesen _ _ _ _ _	6604 31

Kiadás.

	Kor. fill.
Írói tiszteletdíjak _ _ _ _ _	1356 26
Nyomdaköltségek _ _ _ _ _	396 50
Tisztviselői tiszteletdíjak :	
Szerkesztő _ _ _ _ _	800 —
Titkár _ _ _ _ _	400 —
Pénztáros _ _ _ _ _	400 —
Jegyző _ _ _ _ _	200 —
Pénztár rendezése _ _ _ _ _	300 —
Szolgáknak _ _ _ _ _	100 —
Titkári és pénztárosi ügykezelés _ _ _ _ _	320 60
Segéd munkás (írnok) _ _ _ _ _	60 22
Takarékbetétek (tiszteleti és rendes tagok adományai) _ _	110 —
Beszerzések _ _ _ _ _	189 —
Előfizetések _ _ _ _ _	79 —
Tárgymutatóra _ _ _ _ _	1300 —
Hirdetésekre _ _ _ _ _	20 —
Egyenleg (1909. évi maradék) _ _ _ _ _	572 73
Összesen _ _ _ _ _	6604 31

Budapest, 1909 december 31-én.

Böngérfi János s. k.,
ellenőr.

Dr. Bozóky Endre s. k.,
ideigl. pénztáros.

A pénztári könyveket 1909 jan. 1-től 1909 dec. 31-ig átvizgáltuk, úgy a bevételeket, mint a kiadásokat az okmányokkal és a tagok nyilvántartásával egybehasonlítottuk és megegyezőknek találtuk. A kimutatott 572 K 73 fill. pénztári készlet a Társaságnak a m. kir. póstatakarékpénztárnál levő folyószámláján és készpénzben találtatott. A 3060 K alapítványtőke egy Pesti Hazai Első Takarékpénztár-egyesületi, budai fiók 19,877. D2. számú, egy Pesti Magyar Keresk. Bank, lipótvárosi fiók, 29,344. sz., egy ugyanottani 31,083. sz., egy ugyanottani, budai fiók, 22,099. sz. és egy Pesti Hazai Első Takarékpénztár-egyesületi József-Ferencvárosi fiók 95,964. C2. sz. takarékkönyvben; a tárgymutatóra szánt 1600 K összeg a Pesti Magyar Keresk. Bank lipótvárosi fiókjának 37,102. sz. és budai fiókjának 22,461. sz. takarékkönyveiben találtattak. A 100 K névértékről szóló A. 023,921. sz. koronajáradékkötvény bemutatattott. Ezek alapján a pénztárnoknak a fölmentvényt megadni kérjük.

Budapest, 1910 január hó 27-én.

Dr. Radó Vilmos s. k.,
számvizsgáló-bizottsági tag.

Dr. Zsengeri Samu s. k.,
számvizsgáló-bizottsági tag.

A nagygyűlés az ideigl. pénztárnoknak a fölmentvényt megadja.

Dr. Bozóky Endre ideigl. pénztárnok bemutatja az elnökség javaslatát a jövő évi költségelőirányzat tárgyában. A javaslat a következő:

A Magyar Pædagogiai Társaság 1910. évi költségelőirányzata.

Bevétel.		Kor.	fill.
Készlet 1909-ről	— — — — —	572	73
Tagdíjhátralékokból	— — — — —	1300	—
1910. évi tagdíjából	— — — — —	800	—
Alapítványok kamatai	— — — — —	180	45
Tiszteleti és rendes tagok adományai	— — — — —	50	—
Kormánysegély	— — — — —	2000	—
	Összesen	4903	18

Kiadás.		Kor.	fill.
Írói tiszteletdíjak	— — — — —	1400	—
Tiszviselők tiszteletdíja:			
Szerkesztő	— — — — —	800	—
Titkár	— — — — —	400	—
Pénztáros	— — — — —	600	—
Jegyző	— — — — —	200	—

	Kor.	fill.
Szolgáknak	100	—
Ügykezeltési költségek	500	—
Tárgymutatóra	300	—
Előfizetésekre	79	—
Nyomtatványokra	400	—
Egyenleg (1910. évi maradék)	124	18
Összesen	4903	18

Budapest, 1910 január 10-én.

Az elnökség nevében

Böngérfi János s. k.,
ellenőr.

Dr. Bozóky Endre s. k.,
ideigl. pénztáros.

Elnök a költségvetési előirányzatból egy tételt külön is felemlít, amennyiben az elnökség javasolja, hogy a pénztáros tiszteletdíja — tekintettel a megszorodott munkára — az eddigi évi 400 koronáról 600 koronára emeltessek.

A nagygyűlés a számadásokat tudomásul vette, a jövő évi költségvetés előirányzatát elfogadta és a pénztáros tiszteletdíjának emelésére vonatkozólag hozzájárult az elnökség indítványához.

V. Következett a tisztikar megválasztása. Minthogy az összes tisztségviselők mandátuma lejár, *elnök* megköszönve társai nevében az élvezett bizalmat, az elnöki széket elhagyja s felkéri *Hegedüs István* rendes tagot, (volt alelnököt), hogy a választást vezetni s az eredményről jelentést tenni szíveskedjék.

Hegedüs István elfoglalja az elnöki széket és indítványozza, hogy az eddigi tisztségviselőket közfelkiáltással válasszák meg újra.

Elnökké egyhangú lelkesedéssel és hosszasan tartó tapsok kíséretében újra *Fináczy Ernő* választatott meg.

Alelnökök: *SEBESTYÉN GYULA* (a népoktatás köréből). — *ERŐDI BÉLA* (a középiskolák köréből). — *KÁRMÁN MÓR* (az egyetem köréből).

Titkár: *GYULAI ÁGOST.*

Szerkesztő: *WESZELY ÖDÖN.*

Pénztáros: *BOZÓKY ENDRE.*

Ellenőr: *BÖNGÉRFI JÁNOS.*

Könyvtáros: *SZUPPÁN VILMOS.*

Jegyző: *TRAJTLER KÁROLY.*

Hegedüs István jelentést tesz a nagygyűlés határozatáról és rendkívül meleg szavak kíséretében üdvözli a folytatólagosan megválasztott elnököt, *Fináczy Ernő* dr.-t, (Éljenzés, taps.) akinek mai megnyitó beszédében is nemes egyénisége — mint már annyiszor — újra a régi és megszokott fényében nyilatkozott meg.

Fináczy Ernő elnök megköszöni a személye iránt megnyilvánult bizalmat és előtte szólónak is köszönetet mond imént elhangzott szavaiért. Törekedni fog, hogy a bizalmat kiérdemelje.

VI. *Elnök* jelenti, hogy a mai nagygyűlésnek az elhalálozás folytán megüresedett 3 tagsági helyet is be kellene töltenie. Az elnökség nevében megokolt indítványt tesz, hogy a választás halasztassék el a jövő nagygyűlésig, amihez a Társaság hozzájárul.

VII. *Fináczy Ernő* az elnökség nevében és megbízásából indítványozza, hogy *Kármán Mór* a Magyar Pædagogiai Társaság tiszteteti tagjává megválasztassék. Ez indítvány nem szorul indokolásra. *Kármán* vagy félszázadon át munkálkodott a hazai tanügy és pædagogiai irodalom terén. Munkásságának hatását közvetlenül vagy közvetve mindnyájan megéreztek és megérezzük. Most hagyták el a sajtót Pædagogiai dolgozatai, élete művének e maradandó emlékei. Ebből az alkalomból adjuk meg *Kármánnak* azt, aminél többet Társaságunk nem adhat: válaszuk meg nagyrabecsülésünk jeléül tiszteleti taggá.

A nagygyűlés egyhangulag magáévá teszi az elnökség indítványát s *Kármán Mórt* tiszteleti tagjává megválasztja.

Waldapfel János úgyis mint Társaságnak kezdettől fogva tagja, úgyis mint *Kármán Mór* tanítványa, aki talán legtöbbször érintkezett vele, nagy örömeinek ad kifejezést a társaság mai határozata fölött, s örömmel tölti el az a harmónia is, mely e társaságban honol. Szívből óhajtja, hogy a közös célok tudata, s a munkásság összhangja legyen jövőre is jelszavunk.

A napirend kimerítettén, *elnök* megköszöni a Társaság iránt jelen alkalommal megnyilvánult nagy érdeklődést és a Magyar Pædagogiai Társaság XVIII. nagygyűlését berekeszti.

Hivatalos nyugtázás.

Tagdíjat fizettek (1909. dec. 11. óta):

1902-re: Beck Ottó Kisorosz.

1903-ra: Gróf Lajos Sátoraljauhely.

1905-re: Zatskó Alajos Szabadka. Slanyi S. Pál Békéscsaba II. felét.

1906-ra: Kádár Jenő Arad. Dr. Kálmán Miksa Budapest. Válek János Vác. Balog Jenő Nagylózs 2 koronát. Kiss György Debreczen. Teveli Mihály Körömözbánya. Huzják Lukács Baja. Hötse István Sárospatak. Kohlbach Bertalan Budapest. Slanyi S. Pál Békéscsaba. Geleta János Kóka.

1907-re : Ruzicska Imréné Néver. Kiss Rezső Nagykálló II. felét Dr. Kálmán Miksa Budapest 3 koronát. Válek János Vác. Ciocan János Budapest. Kiss György Debreczen. Boga Imre Mármarosziget. Teveli Mihály Körmöczbánya. Kötse István Sárospatak. Kolhbach Bertalan Budapest.

1908-ra : Bielek Antal Budapest. Sassi N. Lajos Budapest. Ruzicska Imréné Néver. Dr. Tihanyi Mór Budapest. Manczos József Vashegy. Sztankó Béla Budapest. Kiss Rezső Nagykálló. Mohar József Csurgó. Bandura László Felsőbesnyő. Bihari Ferenc Munkács. Láng Mihály Arad. Kerekes Sándor Nagyszőlős. Ciocan János Budapest. Kiss György Debreczen. Remenyik Lajos Eperjes. Boga Imre Mármarosziget I. felét. Kohlbach Bertalan Budapest. Szeghő István Decs.

1909-re : Ciocan János Budapest. Stoll Ernő Nyiregyháza. Remenyik Lajos Eperjes, Steitrmann András Budapest. Morán Fülöp Kassa. Csath András Kunágota. Tomcsányi János Aranyosmarót. Berwaldszky Kálmán Igló. Bandura László Felsőbesnyő. Fekete Antal Gyöngyfalva. Németh Sámuel Felsőlövő. Dr. Theiss Gyula Budapest. Kohlbach Bertalan Budapest. Bielek Antal Budapest. Sassi N. Lajos Budapest. György Lajos Losonc. Fleischacker Laura Kispest. Ruzicska Imréné Néver. Dr. Tihanyi Mór Budapest. Rőser Alfréd Budapest. Ludmann Ottó Eperjes. Manczos József Vashegy. Sztankó Béla Budapest. Hahóthy Sándor Budapest. Hreha András Homonna. Zoltáni Károly Halmi. Kiss Rezső Nagykálló. Mohar József Csurgó. Hellebrant Árpád Budapest. Biró Béla Szentmihály. Kaszapinovits Vítal Dobricza. Bihari Ferencz Munkács 1 koronát. Láng Mihály Arad. Kerekes Sándor Nagyszőlős.

1910-re : Horvay Ede Budapest. Vozáry Miksa Trencsén. Nagy Sándor Bélmegyer. Ovardits Antal Szél. Dr. Erdődi Ármin Vágújhely. Hrabusay István Ruttká. Hábor Sándor Losonc. Török Lajos Bártfa. Nemessányi Adél Ujvidék. Hehelein Károly Szatmár. Hún János Erzsébetfalva. Takács József Kismarton. Bánfi Alajos Sümeg. Pálfi Márton Kolozsvát. Daniewicz Gyula Miskolc. Inderszt Károly Kisgaram. Fekete Antal Gyöngyfalva. Fleischacker Laura Kispest. Rőser Alfréd Budapest. Dr. Simonyi Zsigmond Budapest. Dr. Burány Gergely Csorna. Dr. Szemere Samu Czepléd. Kelemen Ignác Budapest. Dr. Nagy József Székesfehérvár. Jablonkay Géza Budapest. Dr. Ozoray Frigyes Budapest. Éltés Mátyás Budapest. Baranyai Gyula Szeged. Dr. Barcsa János Debreczen. Krinda Gyula Budapest. Décsey Janka Budapest. Németh Regináld Kőszeg. Biró Imre Szeged. Bódiss Jusztin Pannonhalma. Fabriczy Samu Gőlniczbánya. Folkmann János Zólyom. Győri Vilmos Pozsony.

1911-re: Róser Alfréd Budapest. Dr. Simonyi Zsigmond Budapest. Nagy Lajos Orosháza. Bán József Rózsashegy.

Lezárattott 1910. jan. 14-én.

★

Figyelmeztetés. Az évi 10 K. előfizetési díjak nem a Társaság pénztárosához, hanem közvetlenül a kiadóhivatalhoz (Franklin-Társulat IV. Egyetem-u. 4.) küldendők.

A Magyar Pædagogia előbbi füzetéhez postatakarékpénztári befizető lapok csatoltattak, melyekkel a tagdíjak költségmentesen fizethetők a Társaság pénztárába.

★

Kérelem. Felkérem a társaság azon tisztelt tagjait, akik tagdíjaikkal még hátralékban vannak, szíveskedjenek a hátralékok törlesztését a több ízben megküldött postatakarékpénztári befizetési lap felhasználásával, vagy póstautalvány útján mielőbb befizetni, annyival is inkább, mert különben kénytelen volnék a társaság követelését a póstamegbízás költségesebb formájában behajtani.

Kérem továbbá azon tisztelt tagokat, akik a Magyar Pædagiát helytelen címezés miatt késedelmesen kapják kézhez, szíveskedjenek helyes lakcímküket velem mielőbb közölni. Egyáltalában a nyilvántartás érdekeiből kérem a tisztelt tagtársakat, hogy minden címváltozást velem haladéktalanul közöljenek. Végül van szerencsém a tisztelt tagtársak tudomására hozni, hogy a Magyar Pædagogia 1892., 1893. és 1894. évfolyamaiból, addig, míg a készlet tart, kötetenkint 8 koronáért teljes példányok kaphatók. A t. tagok eziránt szíveskedjenek hozzám fordulni.

Dr. Bozóky Endre,
áll. középisk. igazgató, idgl. pénztáros.
Budapest, II., Albrecht-út 31.